

ու միջբարդ կղց ձեռէք պայմանունց բարձր ճշխաչէն զմիներար գտ
վայրէ և անունը զմուգ ու անունը անունը մէջ սիներին,
Սամին ու բառիքը ողջը բարաշէն իմ ծնորով բանդած ժայռերն են ամէն . . .
Այս գու Հպատակ Այս աղբարակներ ակունք սառնորակ արձեր իրեւ
ուղարի խուսափար Մատովս եմ փորել այս լոռ սարնուն, այսիամ միուրի Երան
իւր ամ ու ճիշճում Դժմար մարտանգներ ծածդդում ին փութակն արցոց
շնունաշի զաւկալուր վագդաց ու ճակարտի կողմէն նաև անունը պահան
մա միուրի : Յիման Անսեր կրէնքը ու շատ հաւնունան
իմ որդուց համար նեմօւմ են արձակ.
Կ սոսինիքը հետ բաղցը հսկերին
Ճամփախազատ ին վայս այսօր հողերին միշն:
Հօմում միուրի Երան
Են զան ստաթեր իմ որդուց բաժին
Առնին ու վանեն միշտ իրենց ծպտին . . . Ա աւ Ճախզամց
Վիշն զան Հպատակ Ապահնեց սմա Տորբանահասաց Խաւ անգախ միուրին
միսուն մասն Եւ ունից Շեքայթ ճառը կրիւ անն հասրակ ճախացըրիլի
մաքարդար բացմիւնաւ կոցաւ դէմ տեսքէն ժամանէց
Ժամունալի շիուրի Երան
Ափերէն հեռու կանց առան վախկոտ . . .
Խագու ցմայն Բարկ կրաք զառաւ Տորբի դէմ ժամանէց դու
աշ զու ճիշճամար ճթմակիքին, կրասց չըներում անկութ չի ուուի
մաս ցման բարդար պառաւ Խորմարէն ժամունի բրատիւմէն մասխառարան

Զգեց դէսի ծով նաւերի յեակւ. : ըմբուլ
Նաև Ալոքայիսազրձ պատաղիսահ ցուրու երաւ մեծ գորրու՞ որբաքզամ
իմ Հետո չը բառ մոնիկ ամիսներ բարձրացան. ի յօդ ամսամուշում դու ունասա՞
զի բժոյ բզուլց հաւերն Յոյների եղան ծովին կուր,
Եւ Հայոց երկիր ս նաց անդուրուր. Եց
ույլ նվիլ մշասամի մկանութեան ամսամուշում Տորբ, Տորբ, չար դէմբէդ մեղի ինչ վնաս,
արյա՞ դարսուման . Խ ՕՇՈ թէ Թթշտ Խշնանաց այդպէս նիւթու ոնն Ինչունի
մցամի լամանիսման զա ինչտառարան միւր : Խռովափիլի միւր դէ
ուսի մրժ Ելումարտացար իւու մուտ Ելուց առ այ վրձն բարձ առ
շմասամի առ վճարձոյ նուռայ. Ե Ա հայ բարձրացան առ այ վրձն բարձ առ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՅՆԱՖՐԱՌ, ցովազոսի դա
շամա մայիսարի ցի տառա քառակ նալութիզմեն զա զատի ըլլոր ամ
- Պարիզի մէջ Կանգէ լիովոյաւթիւն մասնական ընկերութեան
դահլիճներից մինում որտեղ առաջ կանանց ժաղովներ և եղան,
անցեալ տարի հոկտեմբեր պատրի մագումարթեցաւ մարկարած
ժական ժողովը որը կդրաւ Եր զինաւորապէս նոցա միայն ո-
րոնք մամիկանարժական գործերով կը ուղարկի և Այս ժողովը պի-

տի կազմվէր 1877 թուին, եւ ժողովի կործերի ծրագիրն եւ արդէն պատրաստ էր, բայց քանի մի արգելքներ յետաձգեցին ժողովը։ Վերջապէս բոլոր արգելքներ հեռացրին եւ ժողովը տեղի ունեցաւ, թէեւ երեւելի գիտնական կիտարէ, որ այդ ժողովի նախագահ էր, հեւանգութեան պատճառով չկարողացաւ մասնակցել ժողովի պարտապմանքին, նոյնպէս եւ այն անձները, որոնց գործնական օգնութիւնը կարեւոր կհամարէր ժողովը, չկարողացան ժողովին ներկայ գոյնվել։ Ժողովի անդամների թիւը մօտ 100 ի կհասնէր։

Ներկայ կգումվէին ժողովի նիստին քանի մի օտարականներ, որոնց մէջ էր նաեւ Զինական նախարարը։ Ժողովի նախագահ ընտրված էր պ. Հիպատօն։

Ժողովի առաջին մասում անդամները պէտքէ խորհեին ֆիզիքական, մտաւորական եւ բարոյական կրթութեան մասին, որովհետեւ կրթութեան նպատակն է միակերպ զարգացնել մանուկի բոլոր ընդունակութիւններ, ուստի ժողովը կյայտնէր իւր ցանկութիւնը, որ այն գաստիարակութիւնը, որով միայն գիտութիւն կաւանդվի, փոխվի մի այնպիսի եղանակին, որ համապատասխան լինի մարգիներդաշնակաւոր զարգացմանը ամեն կողմից։

Կարգապահութեան վերաբերմամբ այն եղրակացութեան հասան, որ նախկին երկիւղի եւ բոնութեան տեղ՝ պէտքէ տիրէ յարգանք գէպի մանուկի ազատութիւն։ Երրորդ խնդիրը խառն ուսման (տղաներին եւ աղջիկներին միասին կրթելու) մասին էր։ Նախագահ Հիպատօն, որ 1870 թ. ճանապարհորդած էր Ամերիկայում, նոյն նպատակով, որ ծանօթանայ միացեալ նահանգների լուսաւորութեան հետ, ի պաշտպանութիւն խառն ուսման մի ճառ կարգաց, որի մէջ յառաջ կըերէր շատ փաստեր խօսքերը հայտադրելու համար։

Նա ցոյց կտար որ Ամերիկայում խառն ուսումը իգական սեռը հանդիպեց մտաւորական եւ բարոյական բարձր կետին, եւ վերջացրեց իւր ճառը կարեւոր համարելով մշնչացնել այն հարծեքները, որոնք խառն ուսման դպրոցներ բանալու արգելք կմինին։ Ժողովի ատենագլուխիր ֆրանկոլէն ասաց, որ խառն ուսումնարաններ արդէն կգանգին ֆրանկիայում, սակայն նոցա թիւը

սակաւ առ սակաւ կնուազի՛ եւ թէ միայն լոկ անուն կլրեն
իւրեանց վերայ մինչդեռ օրիորդները բալորովին զատված են
տղաներից Խառն ուսման առաջարկութիւնը ամենքն ընդու-
նեցին առ առ խորհի ժամկետայ պատճենի խառնաց
Յետոյ քննվեցան մանկական հասակին վերամբերեալ առողջ
ջապահական կանոններ, դայեակների եւ օրօրօցների խնդիր-
ները ու ուժանական դառնութեան ազգական առողջապահութեան

Այսուհետեւ ժողովը քննեց ծրագիրներ և դաստում թեան եղանակներ։ Ժողովական անդամներից մի քանիոր հետեւողական (սեցուտիվն է) եղանակը կպաշտպանէին, որին մասնաւոր դիպուածներից ուսուցիչը կհետեւեցնէ ընդհանուր կանոն։ Խոր միւանուերը առաջարկեցին գործ գնել հետեւողական եղանակի տեղ փոխառական եւ դիտողական եղանակը, որով հետեւ առաջինը քոլորին հանկանալի չէ։ Ժողովի մէջ առաջարկեցան ընթերցանութիւնն ուսանելու մասին երեք միմեանց նկան եղանակները, որոնց մէջ կմտնէր նաև բարձր ձայնով կարգայուագանակը։

Ամենից աւելի ուշագրութեան արժանի է Բէլժի գիտնական հավելիքարդարութեան արժանի է Բարդի բացայայտ կերպով տիկին Բօնվիալ, սովորեցնելով շատ շուտով կարդալ այս եղանակով, Նավելի ձեռնարկով, որ շատ օգուտ կարող էր բերել փրանսական լեզուն ուսումնաժիրազներին: Այս ձեռնարկի գլխաւոր յատկութիւններից մին այն է, որ նա աշակերտներին կծանօթացնէ ձայնի գործարանների հետ եւ ցոյց կտայ նաեւ ձայնի զանազան հնչմունքը եւ նոցա բաժանմունքը:

Երբ խնդիրը օտարազգի լեզուներ ուսունելու մասին եղաւ, վիճարանութիւններ եղան Տօքերտունի եւ Օլլէնդօրֆի եղանակների մասին: Ոմանք կարեւոր կհամարէին սովորեցնել մանուկներին օտար լեզուներ փոքր հասակից, այսինքն 3 — 5 տարեկանից սկսած, որովհետեւ այդ ժամանակ մանուկը կարող է տամնի ջագի լեզուներ սովորել առանց դժուարութեան: Ոմանք աւելի լաւ կհամարէին 10 — 12 տարեկան մանուկներին սովորեցնել Սոցանից մին պ. Բիոն կաշխատի նաեւ ընդհանուր լեզուների մի այլքենարան յօրինել: որով կարելի է հեշտացնել բոլոր լեզուների ուղղագրութիւնը:

Ա Ամանք և աւագութեալ կհամարէին սովորեցնել լեզուների արմադը, մանաւանդ Սահսկրիտ լեզուն, որ նոցա կաթծիքով բառեական կհեջացնէր մանուկին ուսանել օտար լեզուներ։ Նոյնպէս առաջարկվեցաւ որ պատկերների միջոցով եւս շատ հեշտու թեամք կարելիէ սովորեցնել օտարագդի լեզուները, եւ որպէս զի կարողանան մանուկներ նոյն ձայնը եւ հնչմանը իւրեանց սեպհականացնել, պէտքէ ամենից առաջ սովորեցնել նոցա երգեցազաւթեամբ առաւել նոցա տկանջր վարժեցնելու համար։ Ճողովը որոշեց նոյնպէս աշխատել որքան կարելիէ հեշտացնել փրանսական լեզուի մէջ եղած ուղղագրութեան դժուարութիւնները նոյնպէս արժան համարվեցաւ մայնել ուսումնարանների մէջ համառօտագրութեան (ստեղոգրաֆիա) գանապուութիւնը, իսկ պատմութեան եւ աշխարհագրութեան վերաբերմամբ աւելի լաւ համարեցին սկսել աշխարհագրութիւնը նախադեղագրութեանից, իսկ պատմութեան մասին խորհուրդ կտայ ժողովը ուսուցիչներին սկսել պատմել աշակերտներին նախ ժամանակակից դէպքերը եւ յետոյ անցնել փոքր առ փոքր ժեմփիանցեալը։ Ենթադրութեան մասնաւութեան մասնաւութեան մերժապէս պէս Դէմուլէն գեղեցիկ, պարզ եւ տրամարանօրէն ատենախոսեց, առաջարկելով հիմնել իւրաքանչիւր ուսումնարանի մէջ առաջնձին արուեստանոցներ եւ գիտութիւնների հետ միսսին սովորեցնել նաեւ աշակերտներն արուեստ, եւ մանուկը մի որեւ է արուեստով պարապելով կզարդացնէ իւր մէջ ֆիզիքական ոյժերը, եւ այսողիսի ուսումնարանները շատ մեծ օգուտ կտան այն մանուկներին, որոնք ասրագայում դիտութիւն ունին գլխաւորապէս պարապելու մի որ եւ է արուեստով։ Ծնողներն եւս իւրեանց չքաւորութեան պատճութականալով իւրեանց զաւակներ ուսման տալ, կյանձնեն մի ագէտ արուեստաւորին, որ շատ կոպիտ եւ խիստ վարչվելով նոցա հետ եւ ուրիշ գործերով զբաղեցնելով ոչինչ բան չի սովորեցնի նորան։ Ուստի այսողիսի պաժանելի աշխատանք պիտի արագ առաջ առուեստանոցով ուսումնարաններ տարածել ամեն պետք Առենախօրը յայտնեց, որ Փարիզի մէջ արգէն նոքա բաւական լաւ զրութեան մէջ կզանվին։

Այսպիսի ուսումնաբանի նպատակն է թաղ մանուկներին բազմակազմանի տեղեկութիւններ եւ սովորեցնել նոցա միանգամայն ֆիզիքական աշխատութիւնն, եւ այսպէսով կբացվի մանուկի առաջ իւր պարապմանքի մի առանձին ասպարէզ, որով նա կկարողանայ ընտրել այն բանը, որին ինքն աւելի մէք եւ հառկումն ունի: Դէմուլէնի այս գեղեցիկ տաենախօսութիւնը բոլոր ժողովական անդամներ ուրախութեամբ ընդունեցին: Ժողովին առաջարկվեցաւ մազնել նոյնպէս արուեստանոցներ օրիորդների դպրոցներաւմ: Այս առաջարկութիւնները ժողովը ընդունեց: Ժողովի ամենալաւ գործերից մին այն էր, որ նա խրաքանչիւր նիստում գրեթէ աւելի կխորհէր կանաց լաւառութեան եւ գասախօսութեան մասին:

Աերջնական ժողովը կազմվեցաւ բաւական հանդիսաւոր կերպավայր այս ժողովին պիտի ուղարկէր Ախտարէն մի ճառ բայց հիւանդութեան սպառնառով չկարողացաւ կատարել իւր դիստաւորաւթիւնը: Քարտուզար պ. Ֆրանկուէն ժողովի վճարձ գործերի հաշիւը ներկայացրեց, որ մէկը միւսից գուրս բերել էր այնպէս ճիշդ եւ արամարանօրէն, որ ամենքի վերայ մեծ ազգեցութիւն արեց: Միեւնոյն ժամանակ նա յայտնեց որ ծրագիրը կազմվեցաւ ամեն մանկավարժական ժողովների համար եւ թէ ներկայ ժողովս իւր յուսացածից աւելի շատ գործ տես սաւ: Այս վերջին ժողովսւմ ատենախօսեց նախագահ Հիակոն օտար տէրութիւնների մէջ տարածված լուսաւորութեան մասին, գլխաւորապէս ուշք դարձնելով ժողովրդական լուսաւորութեանը: Նա ասաց նոյնպէս քանի մի խօսք Ռուսիայի վերաբերմամբ եւ ցոյց կտար, որ լուսաւորութիւնը Ռուսիայի մէջ սկսվեցաւ հատարինէ թ. կայսերուհու օրով, երբոր ֆրանսական մաքեր ու գաղափարներ մուտ գործեցին: Նա ուշադրութիւն գտրձրեց նաեւ Ռուսիայի միջնակարգ թէ արական եւ թէ իգական սեռի ուսումնաբանների զուգընթաց գնալու վերայ, որոնք մեծ զարկ տուին կանաց լուսաւորութեան ժառը վերջացրեց ասելով, որ կանաց լուսաւորութեան առաջանը մի ազգի կամ ժողովրդի քաղաքակրթութեան բաւական ճիշդ չափ կարօղ է լինել: